

EXTRA UITLEG

PRIVACY

1. Femke

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Portretrecht
- Privacy versus likes
- Toestemming

Uitleg situatie

Deze situatie doet de spelers even stilstaan bij “het recht op afbeelding” of “portretrecht”. Heeft Femke toestemming gevraagd voor de foto?

De vriendinnen staan op de achtergrond. Het is dus mogelijk dat de vriendinnen niet weten dat Femke de foto heeft genomen. Zelfs al zijn Femke en haar vriendinnen gewoon van foto's van elkaar te posten en elkaar daarin te taggen, toch moeten ze het iedere keer aan elkaar vragen.

Merk op dat de situatie zich afspeelt aan het zwembad. Mogelijks staat iedereen in bikini of zwempak op de foto. Dit maakt het delen van de foto nog delicateser.

Maak de spelers ervan bewust dat telkens als je een foto van iemand post of iemand tagt, dat je daarmee informatie prijs geeft over die persoon. Wat hij/zij aan het doen is, waar hij/zij is, met wie, wanneer, ...

Richtvragen

- Vragen jullie altijd toestemming als jullie een foto op sociale media willen plaatsen? Vragen jullie ook toestemming om de foto te mogen nemen?
- Wat vinden jullie ervan als een foto van jullie gedeeld wordt, zonder dat je hiervan op de hoogte was? Hebben jullie het al eens meegemaakt? Zoja, hoe heb je toen gereageerd? Zoniet, hoe denken jullie dat je het beste reageert?
- Vinden jullie het makkelijk om iemand aan te spreken die jullie foto zonder toestemming heeft gedeeld?
- Femke en haar vriendinnen staan waarschijnlijk in bikini of badpak, wat vinden jullie dan van het online delen van die foto?
- Femke en haar vriendinnen zijn het gewoon van elkaars foto te nemen en online te plaatsen. Femke denkt dat het daarom nu ook ok is. Wat denken jullie? Is één keer toestemming geven, goed voor alle foto's die ooit zullen genomen worden?
- Kunnen jullie foto's bewerken? Zoals stukken afknippen, bepaalde delen wazig maken, filters overheen zetten, ... zodat je anderen onherkenbaar kan maken?

PRIVACY

2. Wachtwoord

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Privacy
- Veilig wachtwoord

Uitleg situatie

Het wachtwoord van antwoord B (lkw33g5kattenHooG?) is het sterkste wachtwoord.

Antwoord A (T9c00L!Bro) is ook sterk omdat het voldoende verschillende tekens bevat zoals cijfers, leestekens, hoofdletters, ... en geen persoonlijke informatie. Maar antwoord B is sterker. Het is lang, bevat allerlei tekens en het is ook een onzinnige zin. Een onzinnige zin heeft nog minder kans om gekraakt of geraden te worden dan een logische zin. Maak het natuurlijk niet te ingewikkeld, zodat je het ook kan onthouden.

Antwoord C (Vincent12) is het minst goede wachtwoord. Het bevat onvoldoende verschillende tekens én er staan persoonlijke gegevens in.

Richtvragen

- Wat is een onzinnige zin?
- Kunnen jullie een aantal voorbeelden bedenken van goede wachtwoorden?
- Hoe kan je een moeilijk wachtwoord onthouden?

PRIVACY

3. Valerie

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Privacy
- Online profilering
- Nicknames
- Praten met onbekenden

Uitleg situatie

In deze situatie wordt er duidelijk aangegeven dat Valerie de mensen niet kent. Alles wat gepost wordt, is zichtbaar voor iedereen. Bij een openbaar profiel is het niet aangewezen om persoonlijke informatie in je nickname te gebruiken.

- 'Valerie14' geeft haar naam en leeftijd prijs.
- 'ValeGrietje' bevat ook haar naam, maar dat zou je niet direct kunnen weten. Deze nickname is echter suggestief, door "grietje" toe te voegen.
- 'rararie' kan nog steeds van haar naam komen, de 'rie' van Valerie', maar dat kunnen we onmogelijk weten. Er zijn geen seksueel suggestieve zaken in deze nickname en daarom is 'rararie' de minst risicovolle nickname om te gebruiken.

Een nickname kiezen is niet zomaar zonder gevolgen. Wat jij bedoelt, kan anders worden geïnterpreteerd. Wees daar steeds bewust van! Belangrijk is dat we niet aanduiden dat bepaalde nicknames "fout" zijn, maar dat kinderen en jongeren beseffen dat er bepaalde risico's aan verbonden zijn en wat de gevolgen kunnen zijn van een bepaalde nickname.

Stel je voor dat Valerie gewoon haar naam als nickname kiest. Je zou kunnen opperen dat er heel veel personen zijn met deze naam en dat je toch nog steeds anoniem bent? Stel dat jij een keer gezegd hebt in welke gemeente je woont, of in welke hobbyclub je zit, of naar welke school je gaat, ... Dan wordt het steeds makkelijker om te weten welke 'Valerie' je echt bent.

Richtvragen

- Wat vinden jullie van de nicknames van Valerie?
- Bekijk de nicknames van wachtopdracht 2. Welke nickname hadden jullie gekozen en waarom?
- Welk gevoel roepen deze nicknames bij jullie op?
- Wie denken jullie dat er achter deze nicknames schuil gaan?
- Vinden jullie dat een nickname bepaalde verwachtingen of vooroordelen kan creëren?
- Maken jullie zelf gebruik van een nickname? Waarvoor? Waarom heb je die gekozen? (iedereen is vrij om hier al dan niet op te antwoorden)

PRIVACY

4. Stefanie

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Veilig wachtwoord
- Vriendschapsrelaties

Uitleg situatie

“We zijn vrienden en delen ALLES met elkaar. Als ultieme bewijs, delen we ons wachtwoord.”

Vrienden en vriendinnen durven hun wachtwoord al eens delen met elkaar. Wij raden aan dit niet te doen. Het advies is heel duidelijk: deel je wachtwoord met niemand. Het is privé, zoals je eigen tandenborstel of onderbroek. Als een vriend of vriendin je onder druk zet om je wachtwoord te delen, dan is hij/zij jouw vriendschap niet waard.

Stel dat je toch het wachtwoord kent van iemand, hou dat dan geheim en maak er geen misbruik van. Ook niet als de vriendschap beëindigd is.

Richtvragen

- Hebben jullie je wachtwoord al eens gedeeld met iemand? Waarom deden jullie dit?
- Zouden jullie graag het wachtwoord kennen van jullie beste vriend(in)? Waarom (niet)?
- Kennen jullie het wachtwoord van je beste vriend of vriendin? Heb je daar zelf om gevraagd?
- Jouw beste vriend(in) eist dat jullie je wachtwoord delen. Doe je dat niet, dan eindigt de vriendschap. Wat denken jullie hierover?
- Wat vinden jullie van wraakacties? Bijvoorbeeld, je beste vriend(in) heeft jou lelijk behandeld, waardoor jullie nu geen vrienden meer zijn. Je kent zijn/haar Instagramwachtwoord en wil dit gebruiken om hem of haar een lesje te leren.
- Zouden jullie je wachtwoord delen met je lief?

PRIVACY

5. Chirokamp

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Portretrecht/ recht op afbeelding
- sharenting

Uitleg situatie

Dit is een toepassing van het recht van afbeelding. In eerste instantie moet je toestemming vragen om een foto te nemen. Wil je daarna de foto gebruiken, bijvoorbeeld op Instagram plaatsen, dan moet je dit opnieuw vragen aan de afgebeelde personen. Dit lijkt allemaal heel evident. De spelers zullen dan ook gemakkelijk de juiste antwoorden aanduiden, maar doen ze ook in de echte leven?

Op school, in sportverenigingen, jeugdbewegingen en andere naschoolse activiteiten wordt hier al veel aandacht aan geschonken. Ouders moeten bij aanvang van het schooljaar of sportjaar hun toestemming geven voor het nemen van foto's én eveneens specifiek toestemming geven voor wat er met die foto's zal gebeuren (delen op sociale media, plaatsen in gesloten groepen, gebruikt worden in infobrochures, tentoon stellen op evenementen, ...)

Het zijn de ouders die toestemming geven in verband met portretrecht van hun minderjarige zoon of dochter. Vaak hebben kinderen en jongeren hier vragen bij. In alle situaties is het belangrijk dat kinderen en jongeren leren praten over hoe ze zich voelen. Gaan ze niet akkoord met de beslissing van hun ouders i.v.m. hun portretrecht, kunnen ze dit bespreken met hun ouders. Het zijn uiteindelijk de ouders die de beslissing nemen, maar dat neemt niet weg, dat kinderen en jongeren hun mening hebben hierover.

Richtvragen

- Wat betekent 'portretrecht' volgens jullie?
- Vragen jullie steeds toestemming bij het nemen van een foto?
- Nu jullie weten dat toestemming vragen noodzakelijk is, gaan jullie het ook doen? Waarom (niet)?
- Gebeurt het vaak dat jouw vrienden toestemming vragen vooraleer ze een foto van jullie nemen om daarna te delen?
- Stonden er al eens foto's online die je helemaal niet online wou? Hadden jullie toestemming gegeven? Hoe hebben jullie dan gereageerd?
- Wat vinden jullie ervan als vrienden liever niet hebben dat hun foto's online komen te staan?
- Delen jullie ouders soms foto's van jullie via sociale media? Vragen ze hiervoor jullie toestemming? Wat vinden jullie ervan?

PRIVACY

6. Kleine broer

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Privacy
- Veilig wachtwoord

Uitleg situatie

Deze situatie is een toepassing van 'een veilig wachtwoord'.

Het wachtwoord ...

- ... hou je uitsluitend voor jezelf. Een wachtwoord is zoals jouw onderbroek of tandenborstel, regelmatig eens veranderen en aan niemand doorgeven.
- ... bestaat uit minstens 8 tekens: kleine letters, hoofdletters, leestekens, cijfers en symbolen (#,@,+, ...).
- ... bevat geen persoonlijke informatie.
- ... is veiliger als het een zin is.

Let op de keuzemogelijkheid 'je neemt het best een eenvoudig wachtwoord zodat je het makkelijk kan onthouden'. Het is belangrijk dat je wachtwoord moeilijk is, zodat het moeilijk te kraken is, maar je wachtwoord moet wel makkelijk te onthouden zijn voor jezelf. Een zin kan daarbij helpen.

Richtvragen

- Overloop wat de voorwaarden zijn van een goed wachtwoord.
- Probeer een aantal wachtwoorden te vinden als voorbeeld.
- Hoe vaak veranderen jullie van paswoord?

CYBERPESTEN

7. Laura

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Positieve en negatieve mogelijkheden van sociale media
- Identiteit
- Likes

Uitleg situatie

In deze situatie kan je heel goed zien hoe sociale media zowel positieve als negatieve mogelijkheden heeft. Met een app als TIK TOK kan je je talent, je plezier en je emoties tonen. Sociale media geven je een prachtige mogelijkheid om je identiteit te tonen en te ontwikkelen. Maar het geeft de anderen ook een platform om die persoonlijkheid te bekritisieren, positief maar ook negatief.

Richtvragen

- Bespreek met de spelers wat zij van Marie vinden. Merk op dat tijdens het spel de kans groot is dat iedereen Marie steunt, omdat de spelers sociaal wenselijk zullen antwoorden. Maar reageren ze in werkelijkheid ook zo? Of hebben ze wel al eens gelachen met iemand zijn post?
- Wat vinden jullie van mensen die anders zijn? Is sociale media enkel een plek waar je mag tonen waar je goed in bent? Of mag je er ook gewoon jezelf zijn?
- Hebben jullie al eens kwetsende opmerkingen gekregen op een post, filmpje, foto, ... ? Wat deed dat met jullie?
- Kregen jullie al eens commentaar van onbekenden? Voelt dit anders aan dan bij een bekende?
- Hebben jullie al gereageerd op een post, filmpje of foto van iemand die jullie niet kennen? Doe je dat op dezelfde manier als bij vrienden en kennissen?

CYBERPESTEN

8. Lowie

Thema

- Cyberpesten
- Macht van de omstaanders
- Wraak

Uitleg situatie

Deze situatie wil het concept 'wraak' belichten binnen pesten en cyberpesten.

Het is terecht als we vinden dat Lowie gestopt moet worden. Maar welke manier is de juiste? Hem een 'lesje leren' is niet de beste oplossing. Op die manier kunnen we in een eindeloze spiraal terecht komen. We moeten pesten aan de bron aanpakken. Wanneer er geen publiek is, d.w.z. wanneer niemand het slachtoffer uitlacht, wanneer niemand de pester ondersteunt, dan mist de pester zijn doel. Omstaanders hebben een grote rol in het stoppen van pesten, maar dit beseffen ze vaak niet.

Richtvragen

- Wie wordt bedoeld met de omstaanders in een peestsituatie?
- Wat zou men bedoelen met 'de macht van de omstaanders'?
- In deze situatie is Lowie zelf een pestkop, verandert het iets om voor Lowie op te komen?

CYBERPESTEN

9. Farrid

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Groepen
- Vertrouwen
- Macht van de omstaanders
- Recht van afbeelding

Uitleg situatie

Farrid's foto was enkel bedoeld voor het groepje van de scouts. Dat zijn foto werd verspreid over de hele school was niet zijn bedoeling. Iemand uit de scoutsgroep moet deze foto verder doorgestuurd hebben. Farrid gaf echter geen toestemming om de foto verder te delen (recht van afbeelding).

Farrid verstuurde de foto naar zijn scoutsvrienden omdat hij hen vertrouwde. Bij hen kan hij zichzelf zijn, ook met een dikke puist. Samen met zijn vrienden ziet hij daar de humor wel van in. Die foto had hij helemaal niet willen delen met mensen die hij bijna niet kent. Een foto kan een heel ander effect creëren bij mensen die je minder goed kent, met minder fijne gevolgen zoals uitlachen, uitsluiten, vooroordelen ...

Hier willen we te weten komen of de spelers vinden dat Farrid dit volledig aan zichzelf te danken heeft.

Farrid zijn vrienden hebben niet nagedacht over de consequenties en hebben Farrid zijn vertrouwen geschaad. De deler(s) van de foto zijn in de fout.

In de situatie wordt Farrid omwille van zijn foto uitgelachen en gepest. Daarom hebben de omstaanders ook een groot aandeel in de situatie. Wanneer je lacht met een foto die iemand anders kwetst of belachelijk maakt, dan pest je mee. Mocht iedereen de foto negeren (dus ook niet meedoen aan het pesten, niet uitlachen of Farrid veroordelen) dan zou er geen negatieve situatie zijn voor Farrid. Integendeel, iedereen zou de pester moeten veroordelen.

Richtvragen

- Wat vinden jullie van de meisjes die Farrid uitlachen?
- Zouden jullie iets doen om Farrid te helpen?
- Stel dat jullie de foto van Farrid ontvangen of te zien krijgen, zouden jullie meelachen?
- Wat vinden jullie van de scoutsvrienden van Farrid?

CYBERPESTEN

10. Emily

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Not sharing is caring
- Cyberpesten
- Vertrouwen

Uitleg situatie

Met deze situatie kan je proberen aanvoelen hoe de leerlingen kijken naar slachtoffers van sexting. Vinden ze dat dit Emily haar eigen schuld is?

Volgens het Apenstaartjaren onderzoek zou 70% van de jongeren inderdaad vinden dat het Emily haar eigen schuld is. Die ingesteldheid wil Child Focus graag veranderen. We willen net dat de persoon die de foto doorstuurt (secundaire sexting) de verantwoordelijkheid krijgt. We mogen niet ongevoelig worden voor de gevolgen voor Emily. Zij is reeds slachtoffer omdat haar foto overal verspreid is geraakt. Als iedereen (ouders, leerkrachten, klasgenoten, ...) oordeelt dat Emily dit aan zichzelf te danken heeft, wordt ze nog een 2de maal gestraft en dus een 2de maal slachtoffer. Dit kunnen we benoemen als secundaire victimisatie, nl het niet erkend worden als slachtoffer. En net dit is een zeer goede voedingsbodem voor gevoelens zoals schuld en schaamte. Het zijn vaak dergelijke gevoelens zoals schuld en schaamte die er voor zorgen dat jongeren niet durven praten, problemen verbergen en denken dat er geen uitweg is. Er wordt immers overal bevestigd dat jij de fout maakte en dat jij de problemen zelf gezocht hebt.

Stel dat we zulke foto's ontvangen dan zou onze eerste reactie afkeurend moeten zijn ten aanzien van de persoon die de foto heeft doorgezonden. In eerste plaats haar vriend, maar ook de anderen die daarna de foto steeds bleven delen. De vinger wijzen naar Emily is het laatste wat we moeten doen. Denk ook aan de slogan "Not sharing is caring" (Voor uitleg van deze slogan, kijk in de handleiding bij 'extra info')

Richtvragen

- Wie treft volgens jullie schuld en waarom?
- Wat zou volgens jullie "secundaire victimisatie" betekenen?
- Begrijpen jullie volgende slogan: "not sharing is caring"?
- Stel dat je toch aan sexting wil doen, waar moet je allemaal op letten?
- Wat heeft "vertrouwen" met deze situatie te maken?

CYBERPESTEN

11. Iemand anders gecyberpest

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Omstaanders

Uitleg situatie

Deze situatie zoomt in op 'omstaanders'. In een aantal andere situaties wordt de nadruk gelegd op 'de macht van de omstaanders'. Wat je dan specifiek kan ondernemen als omstaander, kan je bespreken worden met behulp van deze situatie.

Richtvragen

- Hoe kunnen jullie iemand helpen die gecyberpest wordt?
- Is het moeilijker of makkelijker om te reageren op cyberpesten in vergelijking met offline pesten?
- Bij cyberpesten wordt vaak de raad gegeven om de pester te 'rapporteren' en te 'blokkeren'. Zouden jullie dit ook doen als de pester een vriend van jullie is?

CYBERPESTEN

12. Zelf gecyberpest worden

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Vertrouwenspersoon

Uitleg situatie

Wat kan je doen als je gecyberpest wordt? Sowieso bewijsmateriaal verzamelen, daarna de pester rapporteren en blokkeren. Maar wat vooral belangrijk is in deze situatie is praten. Praten met een vertrouwenspersoon. Word je (gecyber)pest, praat erover! Blijf niet zitten met je problemen.

Dat is de belangrijkste boodschap die we kunnen meegeven.

Onderzoek samen met de spelers het concept 'vertrouwenspersoon'. Probeer ook te onderzoeken of iedereen een vertrouwenspersoon heeft. Vinden ze geen vertrouwenspersoon in hun omgeving, stel hen dan op de hoogte van alternatieve mogelijkheden (leerkracht, school, Child Focus, Awel, politie, ...)

Richtvragen

- Wat moet je doen als je wordt gecyberpest?
- Wie werd als eens gecyberpest? Wat hebben jullie toen gedaan?
- Wat betekent 'een vertrouwenspersoon hebben'?
- Kunnen jullie altijd terecht bij je vertrouwenspersoon? Zijn er situaties waarin jullie niet naar je vertrouwenspersoon zouden gaan? Wat kunnen jullie dan doen?
- Vraag aan de spelers om hun ogen te sluiten en hun eigen vertrouwenspersoon voor te stellen.
- Stel dat iemand geen vertrouwenspersoon heeft, wat zouden jullie dan aanraden?
- Hebben jullie al eens een probleem gehad en dit niet durven vertellen? Hoe is het probleem daarna verder geëvolueerd?
- Hadden jullie al eens een positieve ervaring met een vertrouwenspersoon?
- Hadden jullie al eens een negatieve ervaring met een vertrouwenspersoon?

COMMUNICATIE

13. Vriendschapsverzoeken

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Vriendschapsverzoeken (van onbekenden)
- Populariteit
- Privacyinstellingen
- 10-minuten regel

Uitleg thema

Een vriendschapsverzoek van een onbekend meisje aanvaard je best niet. Een vriendschapsverzoek van iemand die je niet persoonlijk kent, maar je weet wel wie het is (vb van op school), is ook iemand waarmee je best niet te veel persoonlijke informatie deelt. Natuurlijk is dit anders dan een volledige onbekende. Bij een volledige onbekende, willen we niet dat deze weet waar we wonen, wie we zijn,... Iemand die je kent van op school, weet wel ongeveer wie je bent. Merk op dat hier de spelers ook perfect zullen inzien dat het vriendschapsverzoek van de jongen uit de voetbalclub, waar je vaak mee babbelt, de meest risicovrije keuze is. Maar in werkelijkheid zullen de kinderen en jongeren wel gemakkelijk mensen die ze kennen van zien, toevoegen. Zeker als dit populaire personen zijn.

Verwijs bij deze bespreking zeker naar de 10 minuten-regel (zie handleiding “achtergrondinformatie”).

Richtvragen

- Zouden jullie het vriendschapsverzoek van het populaire meisje Fadoua, dat jullie enkel kennen van zien, aanvaarden? Waarom(niet)?
- Wat zou je wel en niet delen met haar?
- Hebben jullie al eens een volledig onbekend persoon toegevoegd of aanvaard?
- Waarop baseren jullie zich om iemand toe te voegen? (Bijvoorbeeld ‘gemeenschappelijke vrienden’).
- Is populariteit een criterium in het toevoegen van iemand die je niet kent (of enkel van zien)? Stel, jullie krijgen 2 vriendschapsverzoeken. Beide personen zitten bij jullie op school, jullie hebben nog nooit een gesprek gevoerd, zelfs geen ‘hallo’ gezegd. De ene persoon is heel populair, de andere persoon totaal niet. Zouden jullie ze allebei weigeren of aanvaarden?

Overloop met de spelers de mogelijkheden die privacyinstellingen bieden. Welke info, foto’s en posts zijn te zien en welke zijn privé? Vrienden en volgers kan je indelen in groepen, waardoor je selectief kan zijn met de informatie die je deelt. Bijvoorbeeld: een foto die uitsluitend voor je dichte vrienden is, een post die iedereen mag lezen, ...

- Zijn jullie privacyinstellingen gewijzigd naar jullie eigen voorkeur?
- Stel dat het niet zo is, zouden jullie het na dit spel wel doen?

Merk op dat het nooit de bedoeling is om de spelers te verplichten hun privacyinstellingen aan te passen. Laat hen erover praten, laat hen inzien en bedenken wat het betekent als hun account volledig openbaar is (dat zelfs mensen die je niet toevoegt ook alles kunnen zien). Wat kunnen de gevolgen zijn? Het is uiteindelijk hun eigen keuze.

COMMUNICATIE

14. Hockey

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Buitengesloten worden
- Identificeren met ...
- Groepen maken op sociale media

Uitleg situatie

Deze materie is complex. De situatie probeert in te spelen op de gevoeligheden rond uitsluiten en erbij horen. En hoe sociale media, al dan niet bewust, middelen zijn om dit uit te vergroten.

Foto's te zien krijgen van een fijne avond waar jij niet bij was, kan kwetsend overkomen.

In dit geval heb je een hockeyploeg waarin zich een groepje vormt waar niet iedereen bijhoort. De vraag stelt zich of het aanvaardbaar is dat dit groepje foto's deelt van hun activiteiten terwijl ze steeds verwijzen naar het hockey.

Antwoord C is de minst risicovolle optie. Aangezien er geen verwijzing is naar het hockey.

De andere opties verwijzen wel naar het hockey, alsof die pizza-avond een hockeyactiviteit zou geweest zijn. Posten op de Facebookpagina bevat daarom het meeste risico, omdat dit zeer provocerend kan overkomen. Wij weten natuurlijk niet wat er allemaal aan vooraf ging. Is iedereen van de ploeg officieel uitgenodigd? Dan zou het wel een hockeyactiviteit kunnen zijn en kan het wel gerust op de Facebookpagina staan. Als niet iedereen uitgenodigd werd en er wordt verwezen naar hockey in de post, dan is dit heel hard 'bewijs' dat jij niet bij de groep hoorde.

Merk ook op dat optie C, waarbij er niet wordt verwezen naar hockey ook niet zonder risico is. Dit is een mooie verwijzing naar de symboliek van het spel. Zelfs de 'juiste' keuzes kunnen gevolgen hebben. Dat je niet verwijst naar hockey sluit niet uit dat sommige mensen zich zullen gekwetst voelen omdat ze niet deel uitmaakten van de leuke avond.

Wil dit zeggen dat je nooit foto's kan posten van jou en je vrienden? Uiteraard niet! Belangrijk is dat iedereen bewust is van wat een foto of post bij anderen kan oproepen.

Richtvragen

- Wat is jullie mening over deze situatie? Probeer uit te zoeken of de spelers begrijpen waar deze situatie over gaat.
- Voelen jullie zich soms uitgesloten door het zien van foto's op sociale media?
- Gebruiken jullie soms sociale media om jullie te profileren als deel van een groepje, vriend van, ...
- Staan jullie er soms bij stil dat wanneer je een foto post, dit bij anderen een gevoel van uitsluiten kan teweeg brengen?

COMMUNICATIE

15. Tom & Els

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- WhatsAppgroepen
- Cyberpesten
- Conflicten

Uitleg situatie

Los van wat we van de situatie van Tom en Els vinden, is deze WhatsAppgroep niet de plaats om dit verhaal te bespreken. Een stemming om Els uit de groep te gooien, zou niet aan de orde mogen zijn. In de WhatsAppgroep van de klas, hoort iedereen van de klas erbij. Ook zij die onderling ruzie hebben.

Richtvragen

- Wat vinden jullie van deze situatie?
- Tijdens het spel zullen de leerlingen wenselijk antwoorden om risico's te beperken. Indien veel groepen hier het 'juiste' antwoord kiezen, dan weten ze objectief gezien dat Els niet uit de groep mag gegooid worden. Maar zouden ze in werkelijkheid deze stemming ook afkeuren? Of zouden ze gewoon meestemmen? (Geef hen de ruimte om eerlijk te antwoorden)
- Wie van jullie zit er in dergelijke chatgroepen?
 - Waren er al eens problemen in die chatgroep?
 - Werden er soms mensen uitgegooid?
 - Hebben jullie zelf al eens iemand uit een chatgroep gegooid?
 - Waren jullie al eens getuige van pestgedrag in een chatgroep? Hoe hebben jullie toen gereageerd?

COMMUNICATIE

16. Forums

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Onbekenden

Uitleg situatie

Chatten op forums, is per definitie contact maken met onbekenden. Iedereen kan anoniem zijn. Deze anonimiteit mag geen excuus zijn om overal negatieve kritiek te uiten en mensen aan te vallen. Communiceren via een forum is hetzelfde als een gesprek in het echt, denk hierbij aan het begrip Netiquette. We respecteren de mening van anderen. Je mag je mening uiteraard geven, maar doe dit op een respectvolle manier. Vaak lijkt het alsof bepaalde remmingen wegvallen omdat we anoniem reageren. Voor kinderen en jongeren is het belangrijk dat ze dit beseffen. Ook als ze reageren op personen die zich respectloos gedragen. Het is niet ok om die persoon aan te vallen op dezelfde manier (uitschelden, lachen, belachelijk maken,...) wel om de persoon of het profiel te rapporteren.

Richtvragen

- Zijn jullie actief op forums?
- Wat zouden jullie doen om de persoon te stoppen in deze situatie?
- Hebben jullie al eens negatieve commentaar gekregen op een vraag of post? Hoe hebben jullie toen gereageerd?
- Hebben jullie zelf al eens negatieve commentaar gegeven? Waarom deden jullie dat?
- Denken jullie dat anonimiteit het makkelijker maakt om iemand uit te schelden of uit te lachen, zoals op een forum met een nickname?
- Is een gesprek online (eventueel tussen onbekenden) anders, dan een gesprek offline? Praten jullie op dezelfde manier? Kan je meer of minder zeggen in een online gesprek?

COMMUNICATIE

17. Je zus

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Chatten met onbekenden
- Beautification
- Vriendschapsverzoeken

Uitleg situatie

Kinderen en jongeren moeten leren alert zijn om fake profielen te ontdekken. In feite is het heel raar dat de zus dit vriendschapsverzoek krijgt. Heel veel vrienden of net heel weinig, geen gemeenschappelijke vrienden, altijd zeer mooie foto's, onrealistische foto's voor die leeftijd, ...

Er zijn altijd wel een hoop zaken die kunnen aantonen dat een bepaald profiel verdacht is.

Vraag ook aan de spelers of ze anderen zouden waarschuwen. In dit voorbeeld, zou je jouw zus waarschuwen? Zou je aan je zus leren om kritisch te kijken naar onbekende vriendschapsverzoeken?

Ook bij een vermoeden van een fake profiel geldt rapporteren en blokkeren.

Richtvragen

- Waar kijken jullie allemaal naar als jullie een vriendschapsverzoek krijgen?
- Vinden jullie dit vriendschapsverzoek vreemd? Waarom (niet)?
- Denken jullie dat dit (in deze situatie) een fake profiel is? Van wie zou dit profiel dan wel zijn?
- Wat kan je doen indien je vermoedt dat een profiel fake is?
- Zouden jullie je zus, broer, vriend, vriendin waarschuwen als ze een verdachte online vriend hebben? Welke tips kan je meegeven?
- Wat kunnen jullie ondernemen tegen fake profielen?

ONLINE CHALLENGES

18. Salt & ice challenge

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online challenges
- Groepsdruk

Uitleg situatie

Bij (online) challenges is groepsdruk een niet te onderschatten element. Het feit dat 'iedereen' aan een challenge mee doet, kan al voldoende zijn om jou ook te overtuigen.

In het geval van antwoord A kan groepsdruk enorm aanwezig zijn. De vriendengroep wil zich duidelijk laten gelden tegenover de andere groepen. In deze situatie wordt het al helemaal moeilijk om de challenge niet te doen. De groep wil tonen dat ze lef heeft, dus moeten ook de leden dat tonen. Niet deelnemen is geen optie, want dan riskeer je uit de groep te vliegen. In de tweede optie is de groep milder. Daar kan iedereen kiezen of ze al dan niet deelnemen. Toch kan er nog steeds groepsdruk aanwezig zijn. De groep zal je niet rechtsreeks dwingen om mee te doen, maar misschien voel je onrechtrees wel druk, omdat er een aantal onder jullie wel de uitdaging aangaan.

In antwoord C vinden we geen groepsdruk. Er wordt beslist om de challenge niet te doen, omdat ze gevaarlijk is.

Richtvragen

- Is deze challenge een goede challenge? Gebruik hiervoor de criteria (te vinden in de handleiding)
- Stel je voor dat jullie deze challenge niet zien zitten, maar bijna al jullie vrienden hebben het wel al gedaan. Zou je het dan ook doen? Waarom (niet) ?
- Wat vinden jullie van iemand die iets niet durft doen?
- Stel jullie worden uitgedaagd voor een challenge, als iedereen meedoet dan verdienen jullie elk 100 euro, maar enkel en alleen als iedereen meedoet. Één iemand van jullie ziet de challenge niet zitten. Wat doen jullie?

ONLINE CHALLENGES

19. Kaneeluitdaging

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online challenges
- Vloggen
- Jacht op likes en views
- Identiteit

Uitleg situatie

Wat is de kaneeluitdaging?

Je moet een volledige eetlepel kaneel doorslikken zonder water. Dit is zeer gevaarlijk. De kaneel onttrekt al het vocht uit je mond, waardoor je gaat hoesten. Hierdoor ga je de kaneel inademen en komt het in je luchtwegen terecht. Het inademen kan longaandoeningen veroorzaken.

Wat is vloggen?

Een vlog is een blog met beelden. Veel jongeren maken gebruik van dit soort media om over allerlei zaken te 'vloggen'.

In deze situatie voelt de vlogger druk van de concurrentie. Andere vloggers krijgen veel likes en views door mee te doen aan challenges. Hij overweegt om zijn opzet te veranderen om zo ook meer likes te krijgen.

Deze situatie is gecategoriseerd onder 'online challenges' omwille van de druk van views. Het is belangrijk dat je nooit een challenge doet omdat je onder druk wordt gezet. Soms is die druk heel duidelijk aanwezig, bijvoorbeeld onder de vorm van "als je het niet doet, gebeurt dit of dat ...", maar in deze situatie is de druk indirect. Er zal jou niets overkomen omdat je niet ingaat op de uitdaging, maar het is mogelijk dat je moet inboeten aan populariteit, views, likes of imago. Let op het woord 'mogelijk', want uiteindelijk is dat niet zeker.

Richtvragen

- Is het belangrijk voor een vlogger om views te hebben?
- Wat zouden jullie deze vlogger aanraden?
- Wat zouden jullie zelf doen in de plaats van de vlogger? Zouden jullie de kaneeluitdaging doen?
- Zouden jullie deze vlogger liken, mocht hij de kaneelchallenge doen? Waarom (niet?)
- Welke antwoordoptie (A,B of C) verdient volgens jullie het meeste respect?

ONLINE CHALLENGES

20. Finn

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Macht van omstaanders/volgers
- Jacht op likes
- Identiteit
- Vloggen
- Online challenges

Uitleg situatie

Kijkers en volgers hebben ook een soort macht. Finn wil duidelijk veel kijkers en likes. Hij is een vlog begonnen op basis van zijn talent, dat is geanimeerd en interessant over onderwerpen praten. Zoals het nu lijkt, gebruikt Finn niet echt meer dat talent en doet hij enkel gevaarlijke challenges om zijn volgers en kijkers te behagen.

Het is belangrijk dat iedereen begrijpt dat kijken en liken zeker een invloed kan hebben op een vlogger. Het is voor hen van grote betekenis.

Richtvragen

- Wanneer jullie naar iets kijken of iets liken, heeft dit volgens jullie een invloed op de vlogger?
- Stel dat Finn een challenge doet die slecht afloopt, vinden jullie dat de mensen die Finn volgen en liken hier mee verantwoordelijk voor zijn?
- Naar welke Finn zouden jullie het meeste kijken? Finn de waaghals of Finn die zijn talent voor iets leuks gebruikt? Welke van de 2 verdient het meeste respect volgens jullie?
- Stel Finn de waaghals verdient jullie respect niet, zou je dan nog kijken en liken?
- Wat heeft het meeste effect denken jullie? Dat je kijkt en negatieve commentaar achterlaat. Of dat je niet kijkt?

ONLINE CHALLENGES

21. YouTube-kanaal

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online challenges
- Criteria van online challenges

Uitleg situatie

Deze situatie is een toepassing op online challenges en de criteria om te bepalen of het al dan niet een goed idee is om de challenge aan te gaan. Om de criteria te raadplegen, kijk in de handleiding bij 'achtergrondinformatie' deel 7: online challenges.

Geef mee met de spelers dat het aftoetsen van een challenge aan de criteria iets persoonlijk is.

Wat iemand absoluut niet wil doen, kan voor iemand anders totaal geen probleem zijn.

Let op, er zijn wel challenges waarvan we kunnen zeggen dat ze voor iedereen een slecht idee zijn om te doen.

Bij het aftoetsen van de challenges aan de criteria, moet ieder criterium goed zitten. Is dat niet het geval, dan doe je de challenges niet.

Richtvragen

- Bespreek samen met de spelers de criteria. Wat vinden jullie van de criteria?
- Vinden jullie alle criteria even belangrijk?
- Zijn er nog andere criteria waar jullie eventueel aan denken?
- Denken jullie dat één bepaalde challenge voor iedereen een 'goede challenge' is? Waarom (niet)?
- Zoek samen met de spelers voorbeelden van bestaande online challenges en toets deze aan de criteria.

ONLINE CHALLENGES

22. Frederic

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Omstaanders
- Online challenges
- Jacht op likes
- Druk

Uitleg situatie

Deze situatie belicht alweer de kant van de omstaanders. Zij die kijken, liken en doorsturen. Het kan fijn zijn om iemand, Frederic in dit geval, gevaarlijke toeren te zien uithalen. Maar waarom is dat fijn? Doet Frederic dit zelf omdat hij het écht leuk vindt om te doen, of voelt hij zich ook onder druk gezet?

Het is erg belangrijk dat kinderen en jongeren beseffen welke kracht kijken, liken en doorsturen heeft.

Richtvragen

- Kijken jullie graag naar filmpjes van 'gevaarlijke' challenges?
- Zouden jullie iemand anders aansporen om iets gevaarlijk te doen? Iets wat jullie zelf nooit zouden doen?
- Denken jullie dat Frederic in deze situatie volledig vrij is van druk?
- Hebben jullie ooit al eens iets gedaan, wat jullie liever niet wilden doen, maar het toch deden omdat jullie het gevoel hadden dat jullie niet anders konden?
- Vinden jullie Frederic eerder belachelijk of eerder stoer in deze situatie? Leg uit.
- Denken jullie dat Frederic zijn eigen baas is?

ONLINE SEKSUALITEIT

23. Simon

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Vertrouwen

Uitleg situatie

Sexting kan deel uitmaken van de gezonde seksuele ontwikkeling en ontdekking. Het is belangrijk dat jongeren de risico's begrijpen. Als ze beslissen om aan sexting te doen, dan zijn er enkele zaken waar ze rekening kunnen mee houden. Bijvoorbeeld: wees onherkenbaar (let op tattoos, piercings, moedervlekken, littekens, ...) en zorg voor een neutrale achtergrond, maak goede afspraken, doe het nooit onder druk, doe het enkel als je de ontvanger vertrouwt.

Wees steeds bewust dat er geen foute antwoorden zijn. Er zijn enkel antwoorden die meer of minder risico's inhouden.

Optie A is de meest risicovolle. De persoon staat op de sekst met zijn/haar gezicht, duidelijk herkenbaar. Ook de kamer en de omgeving zijn herkenbaar.

Optie B bevat iets minder risico. Het gezicht is niet zichtbaar en het is ook geen echte naaktfoto.

Optie C geeft duidelijk aan dat de persoon nog niet klaar is voor sexting, of dit simpelweg niet wil doen. Deze optie houdt dan duidelijk het minste risico in.

Zoals eerder gezegd, is 'vertrouwen' een belangrijke voorwaarde om veilig aan sexting te doen.

In deze context heeft het koppel al 6 maanden een relatie. In principe zouden ze elkaar kunnen vertrouwen. Hier bestaat geen maatstaf voor, dit is voor iedereen een persoonlijke keuze.

Richtvragen

- Wat zijn volgens jullie goede voorwaarden om veilig aan sexting te doen?
- Stel dat je voor optie C kiest (een grappige foto van een aap in bikini), Simon lacht, maar dringt daarna toch aan op een foto van jou. Wat denken jullie hierover?
- Wat kan er fout lopen? Waarom moet je goede afspraken maken?

ONLINE SEKSUALITEIT

24. Klasgenoten

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online seksualiteit
- Verdachte links

Uitleg situatie

Met deze situatie willen we graag benadrukken dat het nooit een goed idee is om links te openen die je niet kent. Wie weet, is die link een virus of een filmpje met porno- of andere beelden die je niet wil zien. Op het internet iets opzoeken over seks is zeker geen probleem, maar niet alle sites zijn ok.

Geef de leerlingen enkele voorbeelden van sites die betrouwbaar zijn, bijvoorbeeld <https://www.allesoverseks.be/>, <https://www.sensoa.be/>, ...

Wanneer je in een zoekrobot seksuele begrippen opzoekt, kan je overal terechtkomen en allerlei zaken te zien krijgen. Dit kan soms hard aankomen of kinderen hevig doen schrikken. Geef aan dat, indien hen iets gelijkaardigs overkomt, ze altijd terecht kunnen bij een vertrouwenspersoon. Maak duidelijk dat vragen stellen over seks, of meer te weten willen komen over seks, geen taboe onderwerp is.

Merk op dat praten over seks een drempel kan zijn, vooral ten opzichte van volwassenen (ouders, familie, leerkrachten,...) en dat anoniem vragen stellen online dan ook aantrekkelijk is. Geef aan dat ze bij 'Awel' met allerlei soorten vragen terecht kunnen. Bij 'Awel' kan je anoniem je vraag stellen (via mail, telefoon, forum,..). Medewerkers van Awel zijn zeker te vertrouwen.

Richtvragen

- Kunnen jullie thuis terecht met vragen over seks?
- Indien dit niet het geval is, weten jullie waar je dan wel terecht kan?
- Zouden jullie dit soort vragen online aan onbekenden stellen? Waarom (niet)?
- Heeft er al eens iemand een link geopend die pornografische beelden bevatte? Hoe voelden jullie zich daarbij?

ONLINE SEKSUALITEIT

25. Lander & Nora

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Praten met onbekenden
- Grooming/sexortion

Uitleg situatie

We beoordelen deze situatie als onveilig. Lander kent Nora enkel online. Er is geen zekerheid dat Nora te vertrouwen is. Naaktfoto's delen is dan geen goed idee. Nora zou tot een criminele bende kunnen behoren die uit is op geld. Dan zou Lander in een sextortion situatie terecht kunnen komen. Het zou ook een groomingsituatie kunnen zijn, waarbij Nora helemaal geen mooie leeftijdsgenoot is, maar een volwassen persoon die uit is op seksuele handelingen met Lander (praten over seks, naaktfoto's verkrijgen, eventueel afspreken, ...).

In het geval van Lander is het belangrijk dat hij deze risico's begrijpt. Nora kan iemand totaal anders zijn. Stel dat Lander weet dat Nora niet is wie ze zegt te zijn, zou hij dan nog dezelfde gesprekken willen voeren en die foto's delen?

Toch zou het kunnen dat Nora écht Nora is. Het is niet ondenkbaar dat je ook betrouwbare mensen ontmoet op het internet. Belangrijk is dat Lander zijn ouders of een andere volwassen vertrouwenspersoon betreft bij een mogelijke ontmoeting.

Richtvragen

- Hebben jullie al eens een vriendschap gehad die online ontstond?
- Werden jullie al eens verliefd op iemand die je enkel online kende?
- Welke raad zouden jullie geven aan Lander?
- Stel dat Lander aan sexting deed en het loopt fout af (sextortion of grooming), wat moet Lander dan doen?

ONLINE SEKSUALITEIT

26. Jan & Bart

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting

Uitleg situatie

Je kan uiteindelijk nooit 100% veilig aan sexting doen. Er is altijd een risico dat er iets fout loopt. Belangrijk in deze situatie is dat Bart en Jan elkaar enorm vertrouwen. Dit is een cruciaal criterium om te kunnen spreken over 'veilig aan sexting doen'.

Net zoals het mogelijk is dat Jan en Bart seks hebben tijdens hun relatie, is het mogelijk dat sexting een deel van die seksuele ervaring is.

Het is wel belangrijk dat Bart en Jan de risico's kennen en deze samen bespreken.

Richtvragen

- Doen Bart en Jan veilig aan sexting? waarom (niet)?
- Bart en Jan zijn al een tijdje een koppel en ze vertrouwen elkaar enorm. Waar kunnen ze nog op letten om de risico's te beperken als ze aan sexting zouden doen?

ONLINE SEKSUALITEIT

27. Hajar

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Onbekende persoon

Uitleg situatie

Het is niet verstandig om intieme gegevens te delen met een onbekende. Hajar wordt niet onder druk gezet, maar het blijft wel een onveilige situatie aangezien het hier gaat over chatten met een onbekende.

Het is niet onbegrijpelijk dat jongeren het aangenaam vinden om met onbekenden te praten over seks. Het is spannend en anoniem. Zoals in het geval van Hajar, zij voelt zich onervaren en durft er misschien ook met niemand over te praten.

In feite is 'praten over seks' geen probleem. Belangrijk is dat Hajar beseft dat het een onbekende is waarmee ze praat. Als Hajar persoonlijke informatie (naam, leeftijd, waar ze woont, ...) of foto's (al dan niet seksueel getint) gaat delen, dan wordt het mogelijk problematisch.

Richtvragen

- Begrijpen jullie waarom Hajar deze gesprekken voert?
- Wat vinden jullie ervan dat Hajar zich onzeker voelt ten opzichte van mensen die ze wel kent?
- Welke risico's loopt Hajar?
- Hajar denkt dat haar gesprekspartner een knappe jongen van haar leeftijd is. Stel dat de anonieme persoon 50, 40 of zelfs 30 jaar is, zou Hajar zich nog steeds comfortabel voelen volgens jullie?
- Kennen jullie ook zulke sites op internet waar je over seks kan praten?

ONLINE SEKSUALITEIT

28. Marc

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Omstaanders
- Druk van vrienden

Uitleg situatie

We veronderstellen dat de leerlingen in deze situatie wel zullen inzien dat het een goede zaak is om Fanny op de hoogte te stellen. In theorie weten jongeren en kinderen wat hier de juiste optie is. Maar is het in werkelijkheid ook zo gemakkelijk?

Bij deze situatie willen we even stil staan bij het concept van 'trouw zijn aan je vrienden'.

Marc ontdekt dat zijn vrienden iets aan het doen zijn waar hij niet mee akkoord is. Hoe zal hij daarmee omgaan? Als Marc iets zal zeggen aan Fanny, dan verradt hij zijn vrienden.

Je vrienden verraden is een heel gevoelig thema. Vriendengroepen kunnen weldegelijk druk uitoefenen op hun leden. Marc is een omstaander. Hij heeft de macht om op te komen voor Fanny. Het is uiteraard aan Marc om een keuze te maken. Zal zijn drang om bij de groep te horen en zijn vrienden te steunen sterker zijn dan zijn gevoel voor verantwoordelijkheid?

Richtvragen

- Hoe belangrijk is het om je vrienden te steunen?
- Zouden jullie je vrienden ook nog steunen indien ze iets doen waar jullie niet mee akkoord gaan?
- Zou het een verschil maken als Fanny iemand belangrijk is voor jullie? (vb nicht, zus, een vriendin, kennis, ...). Zouden jullie het ook opnemen voor een onbekende ten opzichte van je vrienden?
- Wat vinden jullie van mensen die hun vrienden verraden? Is Marc in dit geval zo een 'verrader'?
- Hebben jullie dit soort dilemma al eens meegemaakt?

ONLINE SEKSUALITEIT

29. Laurens & Timo

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting

Uitleg situatie

Via deze situatie wordt gepolst naar de mate waarin de spelers op de hoogte zijn van de voorwaarden om veilig aan sexting te doen.

We veroordelen sexting niet en erkennen dat dit een normaal onderdeel is in een gezonde seksuele ontwikkeling en relaties. Daarom is het ook belangrijk om jongeren te sensibiliseren over de risico's. Hoe kan je veilig aan sexting doen?

- Doe het enkel met iemand die je vertrouwt.
- Doe het enkel omdat je het zelf wil, niet als je onder druk wordt gezet.
- Zorg dat je nooit herkenbaar op de foto staat: zonder gezicht, tatoeages, piercings, ... Zorg ook dat de achtergrond neutraal is, zodat niet kan achterhaald worden dat het jouw kamer of huis is.
- Maak goede afspraken over de foto. Wat wordt er achteraf mee gedaan? Hoe ga je het verzenden? ...

Veilig aan sexting doen, wil niet zeggen dat er geen kans is op negatieve gevolgen. We proberen ze alleen zo klein mogelijk te maken. Dit is een zeer belangrijke nuance voor de jongeren.

Richtvragen

- Bespreek met de spelers de voorwaarden om veilig aan sexting te doen. Kunnen zij deze zelf aanhalen?
- Als iemand veilig aan sexting doet, is dit dan ook zonder risico? Waarom (niet)?

ONLINE SEKSUALITEIT

30. Antonio & Charlotte

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Sexting
- Grooming
- Chatten met onbekenden
- Vertrouwenspersoon

Uitleg situatie

Via deze situatie wordt gekeken naar de reactie van kinderen en jongeren als ze geconfronteerd worden met grooming.

Het is belangrijk om ook te focussen op de reactie. Stel dat kinderen of jongeren toch ingaan op bepaalde verzoeken en ze raken hierdoor in problemen, dan is het belangrijk dat ze weten wat een uitweg kan zijn.

Het is cruciaal dat kinderen en jongeren in dat geval een volwassene durven aanspreken.

Vanuit een volwassen oogpunt lijkt het logisch dat kinderen en jongeren op dat moment naar ons toe komen. Onthou goed dat kinderen en jongeren ook weten dat ze eigenlijk iets hebben gedaan waarvoor ze eerder werden gewaarschuwd (chatten met onbekende, foto's delen, afspreken met onbekenden,...) en nu moeten ze opbiechten dat ze deze raad niet opgevolgd hebben. Denk dus in de reactie aan victim blaming en secundaire victimisatie.

Kinderen en jongeren moeten weten dat, indien ze toch beslissingen hebben genomen die hen in problemen hebben gebracht, ze ook dan terecht kunnen bij iemand. Praten met een vertrouwenspersoon zal hun problemen verkleinen of oplossen, niet groter maken.

Richtvragen

- Wat zouden jullie doen in de plaats van Antonio?
- Is niets doen een goed idee? Waarom (niet)?
- Stel dat jullie in de plaats zijn van Antonio, zouden jullie het makkelijk vinden om met je ouders hierover te praten? Waarom (niet)?
- Stel dat jullie het moeilijk vinden om dit aan iemand te vertellen die jullie kennen, zou je met dit probleem wel naar Child Focus durven bellen? Waarom (niet)?

Nadat de spelers hierover hun gevoel hebben uitgesproken, geef je zeker mee dat het een goed idee is om naar Child Focus te bellen. Bespreek de eventuele 'angst' die ze hebben om te bellen en ga samen op zoek naar argumenten om die angst te ontkrachten.

ONLINE PROFILERING

31. Vlogger

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online profilering
- Jacht op likes
- Vriendschapsrelaties

Uitleg situatie

In deze situatie kijken we even naar de jacht op likes versus vriendschapsrelaties. Hier blijkt dat de vlogger misbruik maakt van zijn vriendschapsrelaties om online populariteit te verkrijgen. Uiteindelijk zet deze persoon zijn dichte vriendschapsrelaties op het spel om anderen die veel verder staan te kunnen bereiken en behagen.

Daarnaast proberen we kinderen en jongeren te sensibiliseren om niet zomaar hun persoonlijke informatie te delen. Dat je ook niet zomaar persoonlijke informatie van anderen deelt, hoort daar uiteraard ook bij.

Richtvragen

- Wat vinden jullie van deze situatie?
- Wat is voor jullie het belangrijkste: vrienden of online populariteit?
- Zouden jullie het goed vinden mocht iemand over jullie praten in een vlog?
- Hebben jullie dat al eens meegemaakt?
- Zouden jullie kijken naar zo'n vlog?
- Vergelijk dit met het leven van beroemdheden. Wat vinden jullie ervan dat hun lief en leed veelvuldig wordt becommentarieerd op sociale media?

ONLINE PROFILERING

32. Lisa

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Beautification
- Jacht op likes
- Identiteit

Uitleg situatie

Sociale media kunnen een vertekend beeld van de werkelijkheid geven. Via de juiste foto's en posts willen we graag weergeven dat we gelukkig zijn. Is die foto of die post Instagram-waardig? In deze situatie ervaart Lisa heel veel druk om de juiste foto in de juiste outfit te posten. Het gaat ver. Lisa geeft aan dat ze er zich niet goed meer bij voelt maar ervaart druk om verder te gaan.

Het is belangrijk dat jongeren zich niet laten vangen aan de perfecte beelden die ze op sociale media terugvinden. Mooie modellen, vakantiefoto's in de perfecte lichamen, een vlogster die er altijd mooi uitziet in elk beeld, ... het kan heel confronterend zijn.

Richtvragen

- Ervaren jullie soms ook die druk?
- Posten jullie soms ook eens een lelijke foto of minder goede ervaringen? Zouden jullie het dan openbaar zetten of enkel zichtbaar voor een beperkte groep (denk aan de situatie van Farrid)
- Volgen jullie ook Youtubers en vloggers met perfecte accounts en de perfecte uitstraling? Wat vinden jullie daarvan? Heeft dat effect op jullie?
- Welke raad zouden jullie geven aan Lisa? Is er werkelijk geen weg terug?

ONLINE PROFILERING

33. Profielfoto

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Privacy
- Online profilering

Uitleg situatie

Deze situatie is een toepassing op privacy en profilering. Alle tips die gelden voor het al dan niet delen van persoonlijke gegevens gelden ook voor de profielfoto. In deze situatie wordt getoetst of spelers deze kunnen herkennen.

De profielfoto van een openbaar profiel is een neutrale foto. Het zou zonde zijn mocht je op je openbaar profiel heel goed hebben nagedacht over de privacy van je gegevens, maar dan toch een foto post waarop we heel goed kunnen zien wie je bent en waar je vandaan komt. Ook je profielfoto mag jouw privégegevens niet prijsgeven.

Let er ook op dat je met je profielfoto het portretrecht van anderen niet schendt.

Richtvragen

- Welke foto's zijn volgens jullie geschikt als profielfoto bij een open profiel?
- Wat betekent "een neutrale foto"?
- Welke profielfoto hebben jullie? Denken jullie dat die foto neutraal is?
- Letten jullie op de achtergrond van een foto als jullie die online zetten of doorsturen?
- Stond er al eens iemand anders op jullie profielfoto? Bijvoorbeeld je vrienden? Hadden jullie daar dan toestemming voor gevraagd?

ONLINE PROFILERING

34. Philip

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Online privacy
- Privacyinstellingen
- Online profilering
- Open of gesloten profiel

Uitleg situatie

Deze situatie is de ideale gelegenheid om een discussie te houden over openbare en gesloten profielen.

Het is mooi om kinderen en jongeren de tip te geven om hun account als privé in te stellen, maar willen ze dit zelf wel?

Het is interessant daarover na te denken. Openbaar wil zeggen, zichtbaar voor iedereen. Dus ook dat je gezien wordt door onbekenden.

Richtvragen

(Je kan eerst deze vragen stellen over TIK TOK zoals in de situatie, vooral 10 tot 12j, het in het algemeen betrekken op alle soorten sociale media en apps of hen zelf laten vertellen waarop ze een account hebben en daar de volgende vragen op toepassen)

- Zijn jullie actief op verschillende soorten sociale media? Zo ja, hebben jullie overal dezelfde privacyinstellingen? Hebben jullie overal dezelfde profielfoto? Waarom (niet)?
- Willen jullie liefst een gesloten of openbaar profiel. Leg uit waarom. Is dat voor alle soorten sociale media zo?
- Wat zijn de voordelen en nadelen van een gesloten profiel?
- Wat zijn de voordelen en nadelen van een openbaar profiel?
- Wat kunnen jullie allemaal aanpassen in de privacyinstellingen?
- Is het mogelijk om een mix te maken tussen een openbaar en gesloten profiel?

GAMEN

35. Fortnite

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Games
- Chatten
- Onbekenden
- Privacy

Uitleg situatie

Vaak hebben games een chatfunctie. Dit maakt samen spelen en het bespreken van strategieën mogelijk. Veel kinderen en jongeren spreken af na school om samen te gamen. Ze chatten en gamen van thuis uit. Het is een sociaal gebeuren.

Het is dus ook mogelijk om contact te maken met onbekenden. Dit is een leuke functie. Zo kan je over de hele wereld met elkaar spelen en tips en tricks uitwisselen.

Belangrijk is dat je enkel over het spel praat. Persoonlijke informatie en gegevens horen hier niet te worden uitgewisseld. Je gebruikt best een nickname.

Herinner de spelers aan de 10-minuten regel. Zelfs al game je al maanden met dezelfde persoon, het is niet aangewezen om deze persoon toe te voegen op je persoonlijke accounts, waar ze allerlei privé-informatie terug kunnen vinden.

Online praten met onbekenden is dus zeker ok, zolang het in het spel blijft en over het spel gaat. Let wel op, misschien hebben kinderen en jongeren hierover thuis afspraken gemaakt. Deze afspraken moeten natuurlijk gerespecteerd worden.

Richtvragen

- Hebben jullie contact met onbekenden via games?
- Gaat dit altijd over het spel? Zo niet, waarover dan wel?
- Kregen jullie al eens de vraag om de chatfunctie te verlaten om het gesprek via een ander kanaal verder te zetten? Zo ja, wat gebeurde er toen?
- Hadden jullie al eens contact met iemand waarbij jullie zich niet goed voelden? Zo ja wat heb je dan gedaan? (zo nee, stel dat dit gebeurt, wat zou je dan kunnen doen?)
- Hebben jullie thuis afspraken hieromtrent? Welke?

GAMEN

36. iPhone winnen

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Privacy
- Online wedstrijden

Uitleg situatie

Is het te mooi om waar te zijn, dan is het meestal niet echt.

Aan de andere kant zijn er heus wel echte online wedstrijden waar je zeker iets mee kan winnen. Belangrijk is dat je steeds weet waarom deze wedstrijden georganiseerd worden. Het is eigenlijk een vorm van reclame en ook een manier om gegevens van jou te verzamelen. Wees altijd alert als er heel veel persoonlijke gegevens worden gevraagd. Gebruik een neutraal e-mailadres. Check zeker een officiële site om de echtheid van de wedstrijd te controleren.

Verdachte e-mails kan je steeds melden aan de politie of doorsturen naar verdacht@safeonweb.be. Verwijder daarna de mail.

Richtvragen

- Hebben jullie al deelgenomen aan online wedstrijden? Wat viel er te winnen?
- Geven jullie zomaar al jullie persoonlijke gegevens door?
- Wat kunnen jullie doen indien jullie iets verdachts opmerken?

GAMEN

37. Stef

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Cyberpesten
- Bijhoren
- Games
- Druk
- Macht van de omstaander

Uitleg situatie

Hier vragen we ons vooral af of de medespelers al dan niet schuld treffen. Het is niet terecht dat de medespelers enkel kwaad zijn op Stef en Jana. Zij treffen zelf ook schuld. Zij hebben immers deelgenomen aan het buitensluiten van Jana. Eerst als grapje. Uiteindelijk zagen ze wel de ernst ervan in, maar ondernamen niets tegen Stef. Uit de situatie blijkt dat ze zelf schrik hadden voor de gevolgen indien ze zouden opkomen tegen Stef. Dus kiezen ze maar om mee te doen en Jana niet te helpen.

Stel dat de medespelers opkomen voor Jana. Welke macht bezit Stef dan nog? Geen enkele, want niemand zal nog met Stef willen gamen en niemand doet mee met wat hij voorstelt.

Bij pestgedrag is het heel vreemd hoe meestal één persoon de anderen zo kan manipuleren tot iets waar ze zich eigenlijk niet goed bij voelen, in dit geval Jana uitsluiten.

Het is belangrijk dat kinderen en jongeren de kracht leren kennen die ze zelf hebben als omstaanders.

Je kan het een beetje vergelijken met een superheld. Een superheld heeft een kracht, die kan hij goed of slecht inzetten. Doe je mee aan pesten, dan gebruik je jouw kracht voor iets slecht. Kom je op tegen de pester, dan gebruik je jouw kracht voor iets goed.

Een pester is sluw genoeg om de omstaanders zodanig te betrekken en te manipuleren dat hij alle macht in handen krijgt.

Richtvragen

- Begrijpen jullie de angst van de medespelers?
- Zouden jullie opkomen voor Jana?
- Gebeurt dit vaker in games?
- Kwamen jullie al in contact met pesters in games? Waren dit dan personen die je kent?

GAMEN

38. 1000 euro

Wat kan je bespreken met deze situatie?

- Games
- Oplichterij
- Privacy

Uitleg situatie

Dergelijke mails of pop-up vensters komt iedereen wel eens tegen die online spelletjes speelt. Zulke praktijken zijn niet te vertrouwen. Het zijn trucjes om gegevens van jou te verkrijgen, te lokken naar louche sites of om bankgegevens van jou te weten te komen.

De tip omtrent deze mails, links, pop-ups is de volgende: “Is het te mooi om waar te zijn, dan is het ook zo!”

Een mail zoals in deze situatie kan je best doorsturen naar verdacht@safeonweb.be . Daar wordt de inhoud gescreend, doorgegeven aan belangrijke antivirusbedrijven en internetbrowsers en daarna opgenomen in hun antivirusprogramma. Zo is het mogelijk om de valse linken te blokkeren, zodat ze bij niemand meer terecht komen.

Ga nooit in op de vraag die gesteld wordt (gegevens invullen, links openklikken, bankgegevens verifiëren, ...). Indien ze twijfelen, kunnen de spelers dit best met hun ouders bespreken.

Richtvragen

- Kregen jullie al eens zulke mails? Zoja, wat heb je toen gedaan?
- Hebben jullie al eens een link opengeklikt die vreemd was?
- Stel dat jullie twijfelen, wat kan je best doen?
- Waarom zou je de mail moeten doorsturen naar verdacht@safeonweb.be ?